

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 163/20
Luxembourg, 17. detsember 2020

Kohtuotsus (kohtuasi C-336/19)
Centraal Israëlitisch Consistorie van België jt

Selleks, et parandada loomade heaolu riitusliku tapmise korral, võivad liikmesriigid, ilma et nad sellega riivaksid hartaga tagatud põhiõigusi, näha ette, et riitusliku tapmise korral tuleb kasutada tagasipööratavat uimastamist, mis ei põhjusta looma surma

Flaami piirkonna (Belgia) 7. juuli 2017. aasta dekreediga, millega muudetakse loomade kaitse ja heaolu seadust seoses loomade lubatud tapmisviisidega, kehtestatakse keeld tappa loomi ilma eelneva uimastamiseta, ja seda ka juhul, kui tegemist on usuriituse poolt ette kirjutatud tapmisega. Riitusliku tapmise puhuks näeb dekreet ette tagasipööratava uimastamise, mis ei põhjusta looma surma.

Mitu juudi- ja moslemiühendust on selle õigusakti vaidlustanud ning nõuavad selle täielikku või osalist tühistamist. Nende väitel ei võimalda see dekreet juudi- ja islamiusulistel hankida nende usuliste tõekspidamiste kohaselt tapetud loomade liha, kuivõrd tagasipööratava uimastamise meetod on selliste tõekspidamistega vastuolus, ning seetõttu rikub dekreet määrust nr 1099/2009¹ ja takistab usklikel oma usku praktiseerida.

Selles kontekstis otsustas Grondwettelijk Hof (Belgia konstitutsioonikohus) taotleda Euroopa Kohtult eelotsust esmajärjekorras küsimuses, kas liidu õigusega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohustavad riitusliku tapmise korral kasutama uimastamise meetodit, mis on tagasipööratav ega põhjusta looma surma.

See küsimus on Euroopa Kohtu jaoks kolmas kord², mil tal tuleb kaaluda Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 10 tagatud usuvabadust ning loomade heaolu, mis on sätestatud ETL artiklis 13 ja mida on täpsustatud määruses nr 1099/2009.

Euroopa Kohtu hinnang

Euroopa Kohtu suurkoda märgib kõigepealt, et **määrusega nr 1099/2009 kehtestatud loomade surmamiseelse uimastamise põhimõte teenib selle määrusega taotletavat eesmärki kaitsta loomade heaolu**. Kuigi see määrus³ lubab riituslikku tapmist, mille käigus võib looma surmata ilma eelneva uimastamiseta, on see tapmisviis liidus lubatud ainult erandkorras ja üksnes selleks, et tagada usuvabaduse austamine. **Samas võivad liikmesriigid võtta vastu riigisiseseid normid, mille eesmärk on tagada loomadele nende surmamise hetkel ulatuslikum kaitse kui see, mis on määruses riitusliku tapmise puhuks ette nähtud**⁴. Määrus näitab seega, et liit ja liikmesriigid pööravad täit tähelepanu loomade heaolu nõuetele, pidades samal ajal lugu liikmesriikide normidest ja tavadest, sealhulgas neist, mis puudutavad riitusi. Määruses endas ei ole aga

¹ Nõukogu 24. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1099/2009 loomade kaitse kohta surmamisel (ELT 2009, L 303, lk 1).

² Pärast 29. mai 2018. aasta kohtuotsust Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen jt, [C-426/16](#) (vt [pressiteade 69/18](#)), ning 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsust Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs, [C-497/17](#) (vt [pressiteade 15/2019](#)).

³ Määruse nr 1099/2009 artikli 4 lõige 4.

⁴ Määruse nr 1099/2009 artikli 26 lõike 2 esimese lõigu punkt c.

sätetatud, kuidas peaks loomade heaolu ja usu kuulutamise vabaduse vajalik ühitamine toimuma, vaid see annab üksnes raamid, milles liikmesriigid need kaks väärtust peavad ühitama.

Sellest järeldub, et määrusega nr 1099/2009 ei ole vastuolus see, kui liikmesriigid näevad ette loomade surmamiseelse uimastamise kohustuse, mis kehtib ka usuriituste poolt ette kirjutatud tapmise korral, kuid üksnes tingimusel, et nad seejuures järgivad hartaga kaitstud põhiõigusi.

Konkreetselt küsimuse kohta, kas vaidlusalune dekreet austab põhiõigusi, märgib Euroopa Kohus, et riituslik tapmine on hõlmatud harta artikli 10 lõikega 1 tagatud vabadusega oma usku kuulutada. Seega, kui dekreet näeb riitusliku tapmise puhuks ette juudi- ja islamiusuliste töökspidamisega vastuolus oleva tagasipööratava uimastamise, piirab see nende usklite õigust oma usku vabalt kuulutada.

Selleks et hinnata, kas selline piirang on lubatud, tuvastab Euroopa Kohus kõigepealt, et dekreedist tulenev piirang õigusele oma usku vabalt kuulutada on kehtetatud seadusega ning lisaks austab see harta artikli 10 põhisisu, sest riive piirdub tapmises seisneva erilise riituse ühe aspektiga ning tapmist ennast ei keelustata.

Järgmiseks märgib Euroopa Kohus, et see riive vastab liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvale eesmärgile, täpsemalt eesmärgile parandada loomade heaolu.

Analüüsid selle piirangu proportsionaalsust, järeldab Euroopa Kohus, et dekreedis ette nähtud meetmed võimaldavad tagada õiglase tasakaalu loomade heaolule omistatud tähtsuse ning juudi- ja islamiusuliste vabaduse vahel oma usku kuulutada. Ta tõdeb sellega seoses esiteks, et kohustusega kasutada tagasipööratavat uimastamist on võimalik saavutada eesmärk parandada loomade heaolu. Teiseks rõhutab Euroopa Kohus seoses riive vajalikkusega, et liidu seadusandja soovis tunnustada liikmesriikide avarat kaalutlusruumi, kui nad ühitavad loomade heaolu nende surmamisel ja usu kuulutamise vabadust. Teadusringkondades on aga kujunenud konsensus, et eelnev uimastamine on optimaalne vahend looma kannatuste vähendamiseks tema surmamisel. Kolmandaks märgib Euroopa Kohus kõigepealt seoses selle riive proportsionaalsusega, et Flandria seadusandja lähtus teadusuuringutest ning otsustas eelistada saavutatud tehnilisele tasemele vastavat surmamismeetodit. Seejärel täheldab Euroopa Kohus, et nimetatud seadusandja tegutses arenevas ühiskondlikus ja õiguslikus kontekstis, millele on iseloomulik kasvav teadlikkus loomade heaoluga seotud probleemidest. Viimaks tõdeb Euroopa Kohus, et dekreet ei takista selliste loomsete saaduste turulelaskmist, mis on pärit teises liikmesriigis või kolmandas riigis riituslikult tapetud loomadest.

Seetõttu otsustab Euroopa Kohus, et määrusega nr 1099/2009, tõlgendatuna ELTL artikli 13 ja harta artikli 10 lõike 1 alusel, ei ole vastuolus liikmesriigi õigusakt, mis näeb ette, et riitusliku tapmise korral tuleb kasutada tagasipööratavat uimastamist, mis ei põhjusta looma surma.

Peale selle kinnitab Euroopa Kohus, et määrus nr 1099/2009⁵ on kehtiv hartaga⁶ tagatud võrdsuse, diskrimineerimiskeelu ning kultuurilise, usulise ja keelelise mitmekesisuse põhimõtete seisukohast. Asjaolu, et see määrus lubab liikmesriikidel võtta selliseid meetmeid nagu kohustus loomad riituslikuks tapmiseks uimastada, kuid ei sisalda ühtegi sarnast sätet loomade surmamiseks jahipidamise, kalapüügi või kultuuri- või spordiürituste käigus, ei ole nimelt nende põhimõtetega vastuolus.

Ta täpsustab sellega seoses, et kultuuri- või spordiürituse tulemuseks on kõige enam marginaalse koguse liha tootmine ja sellisel toodangul ei ole majanduslikku kaalu. Seetõttu ei saa selliseid üritusi mõistlikult käsitada toidu tootmisena, mistõttu on põhjendatud, et neid käsitletakse teisiti kui tapatoimingut. Jahipidamise ja kalapüügi kohta teeb Euroopa Kohus sama järelduse. Nende tegevuste puhul erinevad surmamistingimused nimelt oluliselt põllumajandusloomade surmamise tingimustest.

⁵ Eelkõige selle artikli 26 lõike 2 esimese lõigu punkt c, mis käsitleb liikmesriikide võimalust võtta vastu riigisiseseid normid, mis tagavad loomadele riitusliku tapmise korral ulatuslikuma kaitse.

⁶ Vastavalt harta artiklid 20, 21 ja 22.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teiste liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)” kaudu ☎ (+32) 2 2964106